

PhDr. Petr Zavřel:
Labskogermánské osídlení jižních Čech na příkladu lokality Přešťovice

Katedra archeologie FF, Univerzita Hradec Králové 2016

I. díl - text: 478 str., II. díl – obrazové přílohy: 287 obr., 20 tab., 5 map, 1 plán lokality

Disertační práce Petra Zavřela je výsledkem jeho dlouholeté třiatřicetileté terénní a teoretické výzkumné činnosti o době římské a době stěhování národů v jižních Čechách. Autor se postupně věnoval výzkumu různých jihočeských sídlištních lokalit z doby římské, nejvíce zkoumal naleziště ve Zlivi. Od roku 1983 napsal řadu článků a studií k této problematice, publikované nejen v ČR, ale rovněž v Německu. Pravidelně se účastní česko-bavorsko-hornorakouských konferencí ARGE. Kromě uvedené specializace se ve spolupráci s historikem F. Kubů intenzivně zabývá také výzkumem Zlaté stezky, jehož výstupem je čtyřsvazková publikace vydaná česky v Českých Budějovicích a německy v Pasově.

Za téma disertace si zvolil zcela logicky klíčovou a dosud v úplnosti nezpracovanou jihočeskou lokalitu Přešťovice (žárové pohřebiště a k tomu náležící sídliště), kterou zakomponoval do kontextu labskogermánského osídlení jižních Čech. Ačkoli jde o nálezy a výzkumy především staršího data (pohřebiště z pozdní doby římské a z počátku doby stěhování národů zkoumáno v roce 1924 a zejména 1934 B. Dubským a výzkumu sídliště v roce 1932–34 se ujali B. Dubský a J. Böhm), autorovi se podařilo vypořádat se starou dokumentací a provést kompletní soupis pramenů a analýzu obou přešťovických lokalit. Na chudém žárovém pohřebišti s minimem milodarů ze 4. a první pol. 5. století (těžiště ve stupních C3 a D1) převažují ženské a dětské hroby (autor nechal poprvé antropologicky určit žárové pohřby z Přešťovic). Sídliště bylo využíváno po celou dobu římskou. Nové výzkumy a nálezy potvrzují hlavní osídlení ve stupních A a C3.

Na základě výsledků analýz nálezů z Přešťovic se poté podrobně zabýval dvěma hlavními periodami labskogermánského osídlení jižních Čech, tj. počátkem doby římské ve stupni Eggers A (großromstedtská kultura) a koncem doby římské až počátkem doby stěhování národů (skupina Přešťovice-Friedenhain). A právě v těchto dvou kulturních projevech polabských Germánů lze spatřovat hlavní přínos předložené práce.

1) Autor prokázal kontinuitu pozdně laténského osídlení ze stupně LT. D1 do nejstaršího stupně doby římské (Eggers A). Je patrné, že v jižních Čechách můžeme sledovat jisté přežívání keltské civilizace do příchodu nejstarších Svěbů. Tyto poznatky disertant srovnával s dalšími regiony, zejména se středními a severozápadní Čechami a rovněž ze středním Německem. Na sídlišti v Přešťovicích, podobně jako na některých dalších jihočeských lokalitách autor doložil, že pokračuje osídlení i v následujících stupních B1 a B2, i když nebylo tak intenzivní jako ve stupni A. Pro nejstarší stupeň doby římské objevil řadu nových lokalit.

2) Podrobně se zabýval skupinou Přešťovice-Friedenhain v kontextu s bavorskými nálezy. Počátky této skupiny hledá na konci stupně C2 a její hlavní rozšíření v jižních a západních Čechách klade do stupňů C3 a D1. Ojedinelé nálezy uvádí také ze středních a severozápadních Čech v prostředí vinařické skupiny. Nejmladší hroby z Přešťovic datuje do stupně D2 doby stěhování národů (minimálně 15 hrobů). Poté uvažuje o migraci nositelů této skupiny do východního Bavorska. V této souvislosti se zabývá i možnostmi různých etnických interpretací zmíněné skupiny a názory českých a zejména německých badatelů. Ačkoli se často připouští spojení „Männer aus Böhmen“ tedy lidé ze země Baia (Baiahaim) tedy z Čech s Bajuvary (Bavory), mohla to být podle autora disertace pouze jedna ze složek, která se podílela na etnogenezi Bajuvarů. Labskogermánská skupina Přešťovice-Friedenhain se vyvíjela na pomezí provincií Noricum ripense a Raetie pod silným tlakem okolních oblastí (zejména střední Čechy, jižní Morava, Dolní Rakousko a Bavorsko). Patrně již po odchodu nositelů skupiny Přešťovice-Friedenhain pronikají do jižních Čech skupiny cizích osadníků, jejichž dokladem může být sídlištní objekt ze Zbudova (č. 1/74), ve kterém dominuje keramická složka příznačná pro podunajsko-východogermánský okruh z doby kolem poloviny 5. století.

Velmi cenná je rozsáhlá obrazová dokumentace všech nálezů z Přešťovic a vybraných (nejdůležitějších) artefaktů z ostatních jihočeských lokalit. Cenné jsou rovněž nové mapy osídlení jižních Čech podle jednotlivých chronologických stupňů (sv. II, mapy 1–4). Ačkoli autor neměl k dispozici nálezy z výzkumu sídlištní lokality v Sedlci, která je druhou důležitou jihočeskou lokalitou pro dobu římskou, přesto podal ucelený pohled na labskogermánské osídlení jihu Čech. Nové detektorové nálezy spon a dalších kovových artefaktů ze Sedlce (*Droberjar – John – Zavřel, v tisku*), včetně římských importů (např. plastika Merkura), potvrzují význačné postavení tohoto naleziště patrně s centrální obchodní funkcí ve 2. a 3. století. Mění se tak dosavadní vžitá názory na jihočeskou dobu římskou v tom ohledu, že tento region měl daleko větší význam než se dříve soudilo. Disertace Petra Zavřela k tomu významně přispěla.

Po celou dobu doktorského studia přistupoval P. Zavřel k tématu své práce, ale i k dalším povinnostem velmi zodpovědně. Pravidelně konzultoval se svým školitelem a celé pětileté doktorské studium je možno považovat za vzájemně obohacující se. Doufám, že i po úspěšně vykonané obhajobě bude tato spolupráce pokračovat.

Disertační práci PhDr. Petra Zavřela doporučuji k obhajobě.

Doc. PhDr. Eduard Droberjar, Dr., prof. UO
Katedra archeologie FF UHK

V Hradci Králové 16. 6. 2016